

Introducció

L'interès dels adolescents per aconseguir una millor comprensió d'ells mateixos i de les relacions socials en què estan immersos fa de la psicologia una matèria especialment apropiada per ser introduïda com a optativa als estudis de Batxillerat. Des d'aquest punt de vista, la psicologia hauria de contribuir a desenvolupar en l'alumnat el coneixement dels processos psicològics propis, de les relacions interpersonals, de les diferències i diversitat individuals i de la influència dels factors biològics, socials i culturals al comportament humà.

La psicologia és, també, una ciència, amb un objecte d'estudi propi, una metodologia específica i un conjunt de resultats empírics sobre el comportament. Com a tal, la psicologia té una doble vessant, teòrica i pràctica. Mentre alguns psicòlegs s'encarreguen d'investigar problemes generals relacionats amb la conducta humana i el psiquisme, altres els apliquen a la pràctica (àmbits clínic, educatiu i laboral, fonamentalment). En aquest sentit, la matèria de Psicologia hauria d'introduir i orientar els alumnes en un nou camp del saber i fer-los coneixedors de la utilitat i aplicació d'aquest cos de coneixements en la societat.

Amb aquesta matèria, doncs, es pretén que l'alumnat adquireixi coneixements sobre el comportament humà en general i sobre el seu propi comportament, com també sobre la dimensió científica de la psicologia. En aquest sentit, l'alumne/a que hagi cursat aquesta matèria assolirà un major rigor i objectivitat en l'anàlisi de la conducta humana, i una actitud crítica capaç de fer front a les trivialitzacions i excessos que a aquest respecte promouen els mitjans de comunicació moltes vegades. Per aconseguir aquests objectius, el currículum de Psicologia proposa estudiar les interaccions entre herència genètica, medi i desenvolupament humà; l'estructura i principals activitats del psiquisme, les dimensions individual i social del comportament i la reflexió sobre la psicologia com a ciència.

Des del punt de vista procedimental, la matèria proposa l'aplicació de procediments de caire general a l'àmbit de la psicologia, alhora que promou la realització d'activitats senzilles d'investigació psicològica, com poden ser la utilització de tècniques simples d'obtenció d'informació, la realització d'experiments senzills o l'elaboració de protocols d'observació i enquestes.

Pel que fa als valors, normes i actituds, aquesta matèria fomenta entre els alumnes l'autoconeixement, el sentit crític davant de les interpretacions del comportament humà, la comprensió i flexibili-

tat en relació amb conductes diferents de la pròpia i la valoració negativa d'actituds discriminatòries.

Finalment, i tenint en compte els elements apuntats, cal destacar la incidència positiva que pot tenir aquesta matèria en la maduració personal dels adolescents, immersos, com estan, en la construcció de la pròpia imatge i en l'assumpció dels primers rols socials. Cal destacar, també, l'interès de l'assignatura per promoure entre l'alumnat les pautes de comportament i estils de vida que afavoreixen un desenvolupament físic i psíquic harmoniós i saludable, així com els altres comportaments que milloren el control de la pròpia conducta i les pautes de relació social. En darrer terme, l'ensenyament de la psicologia ha de servir perquè l'alumnat s'adoni que el comportament humà és susceptible de diferents interpretacions, estimulament d'aquesta manera la tolerància i la presa de posicions racionals i flexibles.

La dinàmica de la classe de Psicologia s'hauria de basar en un enfocament pràctic i interactiu, que integrés, dins del que fos possible, les experiències de l'alumnat. Aquesta estratègia possibilitarà, no només una més fàcil recepció i seguiment de la matèria, sinó, segurament, una més eficaç i positiva influència en l'autoconeixement, el creixement i la maduració personal, intel·lectual i afectiva del noi i la noia.

Objectius generals

En acabar la matèria, l'alumne/a ha de ser capaç de:

- 1.** Caracteritzar la dimensió teòrica i pràctica de la psicologia, assenyalant-ne els trets més importants i les limitacions, relacionant-la amb les altres ciències i camps del saber.
- 2.** Assolir el coneixement dels principis i formulacions bàsiques de la psicologia, i aplicar-los a l'explicació de fenòmens relatius al comportament humà individual i col·lectiu.
- 3.** Reconèixer les correlacions biològiques, psicològiques, socials i culturals del comportament humà, i entendre com aquests factors són les condicions que fan possible l'acció lliure i racional.
- 4.** Identificar les expressions de la psicologia que s'han incorporat al llenguatge quotidià i usar-les amb rigor.
- 5.** Analitzar i valorar el comportament propi i aliè des de les aportacions de la psicologia.

6. Rebutjar els intents de manipulació o dirigisme del comportament per part de persones, grups o institucions, i especialment dels que se serveixen dels mitjans de comunicació de masses per persuadir els seus receptors.

7. Valorar d'una manera positiva la independència de criteri, la coherència i la racionalitat en l'elecció d'objectius vitals i en la presa de decisions orientades a l'acció.

Continguts

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

1. *L'explicació psicològica del comportament humà.*

1.1. Definició de la psicologia. Models i escoles psicològiques.

1.2. Mètodes de treball i camps d'aplicació de la psicologia.

2. *Bases biològiques del comportament humà.*

2.1. Filogènesi i ontogènesi de l'ésser humà.

2.2. Sistema nerviós i endocrí.

2.3. Herència, medi i desenvolupament. Comportament animal i humà.

3. *Processos psicològics.*

3.1. Atenció i percepció.

3.2. Memòria i aprenentatge.

3.3. Motivació i afectivitat.

3.4. Llenguatge, intel·ligència i creativitat.

4. *El comportament individual.*

4.1. Noció de personalitat. Teories.

4.2. Diferències individuals: mesura i significat.

5. *El comportament social.*

5.1. Socialització.

5.2. Relacions interpersonals i conflicte.

5.3. Els grups i la psicologia social.

Procediments

1. *Localització i selecció de fonts d'informació adequades per a la realització de treballs escrits i la preparació de debats.*

2. *Lectura, anàlisi, resum i esquematització de textos.*

3. *Utilització de tècniques simples d'obtenció d'informació en psicologia.*

4. *Ús correcte de la terminologia psicològica a les exposicions orals i els treballs escrits.*

5. *Descripció i anàlisi en termes psicològics d'algun aspecte de la realitat propera a l'alumne/a.*

6. *Participació en debats. Exposició raonada d'idees alienes i opinions pròpies en l'entorn de la psicologia.*

7. *Realització d'experiments senzills.*

8. *Confecció de protocols d'observació i d'enquestes.*

9. *Elaboració de treballs d'investigació relacionats amb algun apartat del currículum.*

Valors, normes i actituds

1. *Interès per descobrir els fonaments i les correlacions del comportament propi i aliè.*

2. *Valoració crítica de les aportacions de la psicologia.*

3. *Presa de posició davant d'un ús incorrecte dels continguts de la psicologia.*

4. *Consciència de la necessitat de ser rigorosos en l'observació i la interpretació dels comportaments humans.*

5. *Valoració positiva de la diversitat humana.*

6. *Valoració negativa d'actituds discriminatòries.*

7. *Adopció d'actituds obertes davant de la confrontació d'opinions.*

Objectius terminals

- 1.** Explicar els trets característics de la psicologia, les seves finalitats, mètodes de treball i camps d'aplicació.
- 2.** Relacionar la psicologia amb les altres ciències i camps del saber.
- 3.** Caracteritzar les aportacions d'algunes escoles psicològiques.
- 4.** Distingir les contribucions de la psicologia d'altres contribucions no científiques en l'explicació del comportament.
- 5.** Explicar les principals estructures biològiques implicades en el comportament humà.
- 6.** Situar l'ésser humà al context evolutiu i distingir el comportament humà del comportament animal.
- 7.** Descriure el models de funcionament dels principals processos psicològics.
- 8.** Explicar el dinamisme de la personalitat i la vida afectiva de l'ésser humà.
- 9.** Contextualitzar i relativitzar el resultat de les tècniques d'anàlisi en psicologia.
- 10.** Reconèixer les influències socioculturals en el comportament i valorar-ne la importància.
- 11.** Identificar alguns mecanismes bàsics del comportament individual i social.
- 12.** Mostrar actituds de tolerància i comprensió davant del fet diferencial.
- 13.** Realitzar treballs utilitzant les referències bibliogràfiques adients.
- 14.** Exposar oralment i per escrit anàlisis i opinions sobre el comportament humà. Usar amb propietat la terminologia treballada a l'assignatura.
- 15.** Dissenyar activitats de recollida d'informació empírica escollint el tipus més adient d'instruments per a la situació que cal analitzar.
- 16.** Realitzar experiments simples relacionats amb alguns processos psicològics.
- 17.** Valorar les aportacions de la psicologia a la configuració de la imatge i el coneixement de l'ésser humà.
- 18.** Ser conscient que l'anàlisi i la valoració dels comportaments propis i aliens ha de ser rigorosa.

3. Les activitats d'E-A s'han de dissenyar de manera que potencien l'aprenentatge funcional i significatiu de l'alumnat. Aconseguir-ho depèn, en bona part, que s'adaptin als coneixements previs i interessos dels nois/es. Per tant, les activitats s'hauran de situar en l'anomenada «zona de desenvolupament proper» per tal que, gràcies a l'efecte de bastida que té la intervenció docent i la interacció amb els altres companys/es, els alumnes puguin integrar els nous aprenentatges als seus esquemes previs de coneixement.